
UDK 811.112.2'367.626
811.163.42'367.626
81'362=112.2=163.42
Izvorni znanstveni članak
Primljeno: 11. XII. 2010.

SENKA MARINČIĆ
Filozofski fakultet Sveučilišta u Mostaru

REFLEKSIVIZACIJA U JEDNOSTAVNOJ REČENICI NJEMAČKOGA I HRVATSKOGA JEZIKA

Sažetak

*Povratna zamjenica samo 3. lica u dativu i akuzativu **sich** uspostavlja u semantičkome pogledu jednoznačno referencijalnu identičnost sa subjektom; zato što su zamjenice „seiner“ i „ihrer“ ambivalentne, odnosno mogu umjesto sa subjektom uspostaviti referencijalnu identičnost i s nekim trećim licem, usporedimo „Sie gedenkt ihrer im Gebet“ u značenju „Sie gedenkt ihrer selbst im Gebet“ ili „Sie gedenkt ihrer Mutter im Gebet“. U radu se kontrastivno analizira refleksivizacija prijedložnih i neprijedložnih nominalnih fraza pri koreferenciji sa subjektom i pri koreferenciji s objektom u jednostavnoj rečenici njemačkoga kao jezika polaznika i hrvatskoga kao jezika cilja.*

Ključne riječi: *refleksivizacija, referencijalna identičnost, povratna zamjenica, lična zamjenica, nominalna fraza, koreferencija, jednostavna rečenica.*

Uvod

Za razliku od hrvatskoga, njemački jezik raspolaže samo u trećemu licu jednine i množine povratnom zamjenicom koja se razdvaja od lične zamjenice pa time i pravilom reflektivizacije. Problem se reflektivizacije može promatrati s različitih motrišta. Tako se primjerice povratni glagoli i njihov odnos prema neprijelaznima i prijelaznima najbolje može definirati na semantičkoj osnovi. S tim u vezi otvaraju se, između ostalog, pitanja zašto se konstruiraju određene minimalne rečenice¹ s povratnim glagolima, zašto se oni ne mogu pojaviti u drugim minimalnim rečenicama, zašto su određeni glagoli neobvezatno povratni kao *sich kämmen – jemanden kämmen: češljati se – nekoga češljati*, a drugi obvezatno povratni kao *sich schämen: sramiti se*. Mogu li se različite vrste referencijalnih odnosa izražene reflektivizacijom (ili pak pronominalizacijom) isto tretirati u složenoj rečenici kao i u minimalnoj rečenici, dade se objasniti sintaktičkim sredstvima. S obzirom na reflektivizaciju za neizvorne govornike njemačkoga jezika poteškoće nastaju kada povratna zamjenica alternira s ličnom zamjenicom, tj. kada pod određenim sintaktičkim uvjetima može stajati samo jedna ili druga.

1. Reflektivizacija

Obradba referencijalne identičnosti, odnosno reflektivizacije u ovom se radu ograničuje na jednostavnu rečenicu pod kojom se podrazumijeva jednostavna rečenica s finitnim glagolskim oblikom.²

Kada povratna zamjenica ima semantičku vrijednost u rečenici, tada fungira kao zamjenica identiteta u nepravim povratnih glagola kao u *Er wäscht sich*.³

1 To su strukture s jednim glagolom i njegovom valentnosti uvjetovanom nominalnom skupinom u nominativu, genitivu, dativu i akuzativu ili prijedložnom skupinom i slobodnim priložnim dodacima. Usp. A. STEUBE, „Reflexivierung in komplexen Sätzen“, *Deutsch als Fremdsprache*, 12. Jahrgang, Hrsg. Herder-Institut der Karl-Marx-Universität, Leipzig, 1975., str. 278.

2 Dakle analiza ne će obuhvatiti konstrukcije s glagolom *lassen*, konstrukcije s *A.c.I.*-glagolima, infinitivne konstrukcije, participne konstrukcije te povratno-pasivne konstrukcije tipa *Der Roman liest sich leicht*.

3 Više o zamjenici identiteta vidi S. MARINČIĆ, „Povratna zamjenica kao zamjenica identiteta

Povratna zamjenica bez semantičke vrijednosti u rečenici fungira kao predikatna zamjenica, odnosno kao sastavni dio predikata u pravih povratnih glagola kao u *Er schämt sich*. Tu se ne može govoriti o referencijalnoj identičnosti, odnosno reflektivizaciji, nego o kongruenciji između povratne zamjenice i nominalne fraze. Kod predikatne zamjenice nema konkurencije prema ličnoj zamjenici u jednostavnoj rečenici. Usporedimo rečenicu *Der Patient kam zu sich*. Tu mora stajati povratna zamjenica zato što je glagol povratni te ne može nastati konkurencija s ličnom zamjenicom.⁴

Konkurencija između zamjenice identiteta i lične zamjenice može nastati pod određenim sintaktičkim uvjetima samo ako je povratna zamjenica zamjenica identiteta:

Johanna traf ihre Arbeitskolleginnen im Gespräch über sich.

Johanna traf ihre Arbeitskolleginnen im Gespräch über sie.

U posljednjemu primjeru moguća je i ambivalentnost, odnosno *sie* se također može odnositi na treće lice koje nije spomenuto u rečenici; ako se želi izbjeći ta ambivalentnost, onda se uporabljuje zamjenica identiteta.

Zamjenica se identiteta može pojaviti u jednostavnoj rečenici kao direktni objekt u akuzativu, indirektni objekt u dativu i objekt u prijedložnome padežu, i to dativu ili akuzativu u obama jezicima.⁵

2. O uvjetima reflektivizacije

Sukladno lingvističkim istraživanjima, u referencijalne se identičnosti ne smiju miješati povratna zamjenica kao zamjenica identiteta i lična zamjenica. Samo zamjenica identiteta može uspostaviti referencijalnu identičnost s nekom nominalnom frazom ili komutirati s ličnom zamjenicom, odnosno zamjenica identiteta u dubinskoj strukturi odgovara nekoj nominalnoj frazi. U poretku preoblika preko kojih se ostvaruje re-

u njemačkome i hrvatskom jeziku“, *Hum, časopis Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, br. 4, Mostar, prosinca 2008., str. 78-92.

4 Moguća je rečenica i s ličnom zamjenicom, ali s drugim značenjem, usp. *Der Patient kam zu ihm* u kojoj nema referencijalne identičnosti zato što glagol nema povratno značenje.

5 Više o tome vidi u S. MARINČIĆ, *n. dj.*, str. 84.

ferencijalna identičnost preoblika reflektivizacije slijedi prije preoblike lične zamjenice, čime je preoblika lične zamjenice blokirana. Preoblika lične zamjenice može slijediti samo ako se ne može realizirati preoblika reflektivizacije.⁶ Pitanje je dakle uvjeta koja će se od njih ili zamjenica identiteta ili lična zamjenica javiti u dotičnoj konstrukciji obaju jezika.

U pogledu uspostavljanja referencijalne identičnosti preko povratne zamjenice kao zamjenice identiteta u jednostavnoj rečenici pravilo glasi da zamjenica identiteta uspostavlja referencijalnu identičnost s nekom nominalnom frazom koja je sintaktički subjekt rečenice, a lična zamjenica stoji kada uspostavlja referencijalnu identičnost s nominalnom frazom koja je subjekt matrične rečenice⁷ ili kada označuje neku treću nominalnu frazu.⁸

Usporedimo:

Johanna₁ traf ihre Arbeitskolleginnen im Gespräch über sich₁.

(*Ivana₁ je susrela svoje prijateljice s posla u razgovoru o sebi₁.*)

Navedenu je jednostavnu rečenicu moguće raščlaniti na dvije jezgre jer se u njoj pojavljuje poimeničeni glagol. Usporedimo:

1. *Johanna traf ihre Arbeitskolleginnen.*

2. *Sie (=ihre Arbeitskolleginnen) sprachen über sie.*

Nije međutim uvijek moguće jednostavnu rečenicu raščlaniti na dvije jezgre zato što se u svakoj rečenici ne pojavljuje poimeničeni glagol. Stoga bi takva raščlamba bila artifičijelna. Usporedimo:

Sie₁ rief die Freundin zu sich₁ an die Bank.

(*Ona₁ je pozvala prijateljicu k sebi₁ na klupu.*)

6 Više o tome u P. BAUER, *Die Definition des Reflexivpronomens im Deutschen: Ein Problem der Referenzidentität*, Université Catholique de Louvan, Faculte de Philosophie et Lettres, 1973., str. 156, 166.

7 U tradicionalnome se smislu pod *matričnom rečenicom* podrazumijeva glavna rečenica. Usp. H. BUßMANN, *Lexikon der Sprachwissenschaft*, 2., völlig neu bearbeitete Auflage, Alfred Körner Verlag, Stuttgart, 1990., str. 474.

8 Vidi P. BAUER, *n. dj.*, str. 50-53; R. RŮŽIČKA – A. STEUBE – G. WALTHER, „Syntaktische und semantische Reflexivität“, *Studia Grammatica XIII*, Hrsg. R. Löttsch – R. Růžička, *Satzstruktur und Genus verbi*, Akademie-Verlag, Berlin, 1976., str. 96; M. REIS, „Reflexivierung in deutschen A.c.I.-Konstruktionen: Ein transformationsgrammatisches Dilemma“, *Papiere zur Linguistik 9*, herausgegeben von J. Bechert – G. Grewendorf – E. Mayerthaler und andere, Scriptor Verlag, Kronberg, 1976., str. 5.

U toj bi rečenici zamjenica identiteta sintaktički mogla kongruirati i s nominalnom frazom *die Freundin*, no u semantičkom se smislu ta mogućnost isključuje.

Težište istraživanja upravljamo na konstrukcije u kojima se sintaktički uvjeti reflektivizacije mogu rekonstruirati pri koreferenciji sa subjektom i pri koreferenciji s objektom, i to u neprijedložnim i prijedložnim nominalnim frazama. Oslanjajući se u (kontrastivnoj) analizi poglavito na G. Grewendorfovo⁹ istraživanje u njemačkome jeziku, istražiti ćemo koja se zamjenica (ili povratna ili lična) i pod kojim uvjetima javlja u rečeničnome ustroju koji je primjeren hrvatskomu jeziku.

2.1. Reflektivizacija nominalne fraze pri koreferenciji sa subjektom

U vezi s reflektivizacijom neprijedložne nominalne fraze u koreferenciji sa subjektom prenosimo Grewendorfovo pravilo: „Eine in einem Satz S_k auftretende NP wird genau dann reflexiviert, wenn sie mit dem Subjekt von S_k referenzidentisch ist (S_k ist der nächste die fragliche NP dominierende S-Knoten)“:¹⁰

*Hans_i bewundert sich_i / *ihn_i / *ihn_j.*

U jednostavnoj rečenici njemačkoga jezika u okviru reflektivizacije pri koreferenciji sa subjektom moguća je i reflektivizacija u prijedložnoj frazi koja stoji unutar nominalne fraze. Prijedložna fraza koja stoji u istoj rečenici kao i antecedent konstituente koja se unutar prijedložne konstrukcije mora reflektivirati ili pronominalizirati ponaša se glede reflektivizacije kao i neprijedložni objekt.¹¹ Usporedimo:

*Hans_i sah eine Schlange neben sich_i / *ihm_i.*

*Peter_i hat über sich_i / *ihn_i gesprochen.*

9 Usp. G. GREWENDORF, „Reflexivierungsregeln im Deutschen“, *Deutsche Sprache, Zeitschrift für Theorie, Praxis, Dokumentation*, 12. Jahrgang, Erich Schmidt Verlag, Berlin, 1984., str. 14-15, 21-24; sve primjere u točkama 2.1. i 2.2. preuzeti su od G. Grewendorfa.

10 *Isto*, str. 15.

11 *Isto*, str. 21.

2.2. Refleksivizacija nominalne fraze pri koreferenciji s objektom

U njemačkom je jeziku moguće rekonstruirati i sintaktičke uvjete refleksivizacije pri koreferenciji s objektom. I tu se razlikuju refleksivizacija neprijedložne nominalne fraze i refleksivizacija u prijedložnoj frazi.

Sukladno Grewendorfu, neprijedložni se objekt refleksivira kada je objekt kao antecedent akuzativni objekt:¹²

*Der Arzt zeigte den Patienten_j sich_j / *ihm_j im Spiegel.*

Ako su u rečenici dva neprijedložna objekta koja su referencijalno identična, ne smije se refleksivirati kada je antecedent dativni objekt:¹³

*Der Arzt zeigte dem Patienten_j ihn_j / *sich_j im Spiegel.*

Kod prijedložnih objekata uspostavlja se refleksivizacija ako je antecedent dativni objekt:¹⁴

*Ich öffnete ihr_j die Augen über sich_j / *sie_j.*

U vezi s antecedentom kao akuzativnim objektom također je moguća refleksivizacija kod prijedložnih objekata:¹⁵

*Hans fragt die Schwester_j über sich_j / *sie_j aus.*

U vezi s objektom koreferencijom Grewendorf drži kako u prijedložnim frazama nije moguće uvijek provesti refleksivizaciju:¹⁶

*Hans erwartet Maria_j bei ihr_j / *sich_j.*

Pri koreferenciji s objektom refleksivizacija je prijedložnih dopuna glede mogućih antecedenata manje ograničena nego kod neprijedložnih objekata. Koreferentni antecedentni objekti ne djeluju u svakome slučaju na refleksivizaciju prijedložne dopune. Refleksivizacija izostaje i kada je koreferentni antecedentni objekt prijedložni objekt:¹⁷

*Peter wartet auf Maria_j bei ihr_j / *sich_j.*

12 *Isto*, str. 23.

13 *N. mj.*

14 *N. mj.*

15 *N. mj.*

16 *Isto*, str. 23-24.

17 *Isto*, str. 24.

3. Kontrastivna analiza

3.1. Refleksivizacija nominalne fraze pri koreferenciji sa subjektom

Da bi se refleksivizacija provela u jednostavnoj rečenici, vrijedi pravilo da se refleksivira nominalna fraza koja je sintaktički subjekt rečenice; kada u rečenici nije uspostavljena referencijalna identičnost, stoji lična zamjenica:

- Johann₁ wäscht sich₁ / *ihn₁ / ihn₂.*
*Ivan₁ se₁ / *ga₁ / ga₂ / umiva.*
*Ivan₁ umiva sebe₁ / *njega₁ / njega₂.*
*Johann₁ rasiert sich₁ / *ihn₁ / ihn₂.*
*Ivan₁ se₁ / *ga₁ / ga₂ / brije.*
*Ivan₁ brije sebe₁ / *njega₁ / njega₂.*
- Johann₁ bleibt sich₁ / *ihm₁ / ihm₂ / treu.*
*Ivan₁ si₁ / *mu₁ / mu₂ / ostaje vjeran.*
*Ivan₁ ostaje vjeran sebi₁ / *njemu₁ / njemu₂.¹⁸*

Zamjenica identiteta kao direktni i kao indirektni objekt može imati subjekt za antecedenta. Analizirani primjeri iz hrvatskoga jezika potvrđuju dakle njemačko pravilo o uspostavljanju referencijalne identičnosti u jednostavnoj rečenici. U hrvatskim smo primjerima zabilježili i uporabu naglašenih oblika povratne zamjenice *sebe/sebi*.¹⁹ Iz primjera je razvidno da je riječ o sintaktičkim uvjetima refleksivizacije pri koreferenciji sa subjektom, odnosno riječ je o refleksivizaciji neprijedložnih nominalnih fraza.

Pri koreferenciji sa subjektom u prijedložnim nominalnim frazama refleksivira se u obama jezicima:

- Johann₁ spricht mit Else über sich₁ / *ihn₁.*
*Johann₁ razgovara s Elsom o sebi₁ / *njemu₁.*
*Johann₁ erwartet Else bei sich₁ / *ihm₁.*
*Johann₁ čeka (očekuje) Elsu kod sebe₁ / *njega₁.*

18 Više o ovjerenome i neovjerenome označivanju, odnosno indeksaciji referenata unutar teksta vidi H. BUSSMAN, *n. dj.*, str. 633-634.

19 Više o uporabi naglašenih oblika povratne zamjenice *sebe/sebi* vidi u S. MARINČIĆ, *nav. dj.*

3.2. Refleksivizacija nominalne fraze pri koreferenciji s objektom

Pri koreferenciji s objektom u neprijedložnoj nominalnoj frazi refleksivira se kada je objekt kao antecedent akuzativni objekt:

*Die Ärztin zeigt die Patientin₁ sich₁ / *ihr₁ im Spiegel.*

**Liječnica pokazuje pacijenticu₁ sebi₁ u zrcalu.*

*Johann überlässt den Freund₁ sich₁ / *ihm₁.*

**Ivan prepušta prijatelja₁ sebi₁.*

Držimo kako u hrvatskim primjerima uporaba povratne zamjenice ukazuje na subjekte rečenica *liječnicu* i *Ivana*, a ne na akuzativne objekte, odnosno uporaba lične zamjenice upućuje na objekte u akuzativu:

Liječnica pokazuje pacijenticu₁ njoj₁ u zrcalu.

Ivan prepušta prijatelja₁ njemu₁.

Lične zamjenice u hrvatskim primjerima mogu međutim upućivati i na neko treće lice koje se iščitava iz konteksta.

Pravilo da se ne smije refleksivirati kada je antecedent dativni objekt ako su u rečenici dva neprijedložna objekta koja su referencijalno identična potvrđuju i hrvatski primjeri:

*Die Arbeiter schlagen dem Geschäftsführer₁ ihn₁ / *sich₁ als Verhandlungsführer vor.*

*Radnici predlažu poslovođu₁ njega₁ / *sebe₁ za voditelja pregovora.*

*Die Ärztin zeigt der Patientin₁ sie₁ / *sich₁ im Spiegel.*

*Liječnica pokazuje pacijentici₁ nju₁ / *sebe₁ u zrcalu.*

I tu je moguća dvosmislenost na koju upućuje lična zamjenica.

U vezi s njemačkim pravilom da se u prijedložnih objekata uspostavlja refleksivizacija ako je antecedent dativni objekt usporedimo sljedeće rečenice:

*Sie öffnet ihm₁ die Augen über sich₁ / *ihn₁.*

**Otvorila mu₁ je oči o sebi₁.*

*Der Vater erzählte der Tochter₁ von sich₁ / *ihr₁.*

**Otac je pričao kćerki₁ o sebi₁.*

Refleksivizacija provedena u posljednjim primjerima nije svojstvena hrvatskomu jeziku, odnosno treba rabiti ličnu zamjenicu gdje poruka ponovno može biti dvosmislena:

Otvorila mu₁ je oči o njemu₁.

Otac je pričao kćeri₁ o njoj₁.

Glede refleksivizacije kod prijedložnih objekata, ako je antecedent akuzativni objekt usporedimo:

*Sie fragt die Freundin₁ über sich₁ / *sie₁ aus.*

**Ona ispituje prijateljicu₁ o sebi₁.*

Er hat sie₁ vor sich₁ selbst beschützt.

**On je štitio nju₁ od sebe same₁.²⁰*

U hrvatskim rečenicama treba rabiti ličnu zamjenicu (i tu je međutim moguća dvosmislenost):

Ona ispituje prijateljicu₁ o njoj₁.

On je štitio nju₁ od nje same₁.

Za njemačko pravilo da pri koreferenciji s objektom u prijedložnim frazama nije moguće uvijek provesti refleksivizaciju našli smo potvrdu i u hrvatskome jeziku. Usporedimo:

*Johann erwartet Else₁ bei ihr₁ / *sich₁.*

*Johann čeka Elsu₁ kod nje₁ / *sebe₁.*

*Else verlässt Johann₁ wegen ihm₁ / *sich₁.*

*Else napušta Johanna₁ zbog njega₁ / *sebe₁.*

U obama je jezicima moguća dvosmislenost navedenih primjerima, odnosno kontekst pomaže pri razumijevanju značenja.

Da refleksivizacija izostaje i kada je koreferentni antecedentni objekt prijedložni objekt, vrijedi i za hrvatski:

*Johann spricht mit Else₁ über sie₁ / *sich₁.*

*Johann razgovara s Elsom₁ o njoj₁ / *sebi₁.*

*Johann wartet auf Else₁ bei ihr₁ / *sich₁.*

*Johann čeka (očekuje) Elsu₁ kod nje₁ / *sebe₁.*

I u tim je primjerima dvosmislenost moguća, odnosno lična bi se zamjenica mogla odnositi na neko treće lice koje nije spomenuto u rečenici.

²⁰ O uporabi *selbst* i *selber* usp. između ostalih F. BLATZ, *Neuhochdeutsche Grammatik*, Bd. 2. Satzlehre. Hildesheim – New York, 1896., str. 265; O. BEHAGHEL, *Deutsche Syntax*, Band I, Heidelberg, 1923., str. 304; držimo kako „pojačavajuće“ *selbst* ne mora biti obvezatno, odnosno s pridjevom *sam* značenje se mijenja, naglašava se riječ uz koju stoji. O uporabi *selbst* i njegova ekvivalenta zamjeničkoga pridjeva *sam* vidi S. MARINČIĆ, *n. dj.*, str. 87-88.

Zaključak

Pri koreferenciji sa subjektom u neprijedložnoj i prijedložnoj nominalnoj frazi reflektivira se u obama jezicima, odnosno reflektivira se nominalna fraza koja je sintaktički subjekt rečenice (kada taj uvjet nije ispunjen, stoji lična zamjenica).

Pri koreferenciji s objektom u neprijedložnim i prijedložnim frazama hrvatski se donekle ponaša u skladu s njemačkim pravilima, donekle pokazuje i razlike. Pri koreferenciji s objektom u neprijedložnoj nominalnoj frazi, za razliku od njemačkoga, u hrvatskome jeziku nije moguća reflektivizacija; u obama jezicima bilježimo pravilo da se ne smije reflektivirati kada je antecedent dativni objekt ako su u rečenici dva neprijedložna objekta koja su referencijalno identična.

Pri koreferenciji s objektom u prijedložnoj nominalnoj frazi, ako je antecedent dativni ili akuzativni objekt, u hrvatskom se jeziku, za razliku od njemačkoga, upotrebljuje lična zamjenica. Oba jezika pokazuju međutim da reflektivizacija nije uvijek moguća pri koreferenciji s objektom u prijedložnim frazama i kada je koreferentni antecedentni objekt prijedložni objekt.

Literatura

- BARIĆ, E. i dr., *Hrvatska gramatika*, II. promijenjeno izdanje, Školska knjiga, Zagreb, 1997.
- BAUER, P., *Die Definition des Reflexivpronomens im Deutschen: Ein Problem der Referenzidentität*, Universite Catholique de Louvan, Faculte de Philosophie et Lettres, 1973.
- BEHAGHEL, O., *Deutsche Syntax*, Band I, Heidelberg, 1923.
- BLATZ, F., *Neuhochdeutsche Grammatik*, Bd. 2. Satzlehre. Hildesheim – New York, 1896.
- BUSSMAN, H., *Lexikon der Sprachwissenschaft*, 2., völlig neu bearbeitete Auflage, Alfred Kröner Verlag, Stuttgart, 1990.
- CARSTENSEN, B., *Rezension zu Studia Grammatica V.*, Berlin, 1965., Mu 77, 1967.

-
- DUDEN, *Grammatik der deutschen Gegenwartssprache*, 4., völlig neu bearb. u. erw. Auflage, hrsg. von Günther Drosdowski u.a., Mannheim – Wien – Zürich, 1984.
 - EISENBERG, P., *Grundriss der deutschen Grammatik*, Band 2: Der Satz, 3., durchgesehene Auflage, Verlag J. B. Metzler, Stuttgart – Weimar, 2006.
 - GREWENDORF, G., „Reflexivierungsregeln im Deutschen“, *Deutsche Sprache, Zeitschrift für Theorie, Praxis, Dokumentation*, 12. Jahrgang, Erich Schmidt Verlag, Berlin, 1984., str. 14-30.
 - GUNKEL, L. – MÜLLER, G. – ZIFONUN, G., *Arbeiten zur Reflexivierung*, Linguistische Arbeiten, Band 481, Tübingen, Niemeyer, 2003.
 - KATIČIĆ, R., *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika: Nacrt za gramatiku*, drugo ponovljeno izdanje, Djela Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Razred za filološke znanosti, Knjiga 61, Globus, Nakladni zavod, Zagreb, 1991.
 - *Kontrastive Grammatik Deutsch-Serbokroatisch*, hrsg. von U. Engel und P. Mrazović, Sagners Slavistische Sammlung, hrsg. von Peter Rehder, Band 10, 1. Halbband, Verlag Otto Sagner, München, 1986.
 - *Kontrastive Grammatik Deutsch-Serbokroatisch*, hrsg. von U. Engel und P. Mrazović, Sagners Slavistische Sammlung, hrsg. von Peter Rehder, Band 10, 2. Halbband, Verlag Otto Sagner, München, 1986.
 - KUNZE, J., „Reflexive Konstruktionen im Deutschen“, *Zeitschrift für Sprachwissenschaft*, Organ der Deutschen Gesellschaft für Sprachwissenschaft, Hrsg. Deutsche Gesellschaft für Sprachwissenschaft, Band 14, Vandenhoeck & Ruprecht in Göttingen, 1995., str. 3-53.
 - LEITNER, H., *Deutsch-kroatisches Wörterbuch, Verben im Kontext*, Školska knjiga, Zagreb, 1998.

- *Lexikon der Germanistischen Linguistik* herausgegeben von Althaus, H. P. - Henne, H. - Wiegandk, H. E., 2., vollständig neu bearbeitete und erweiterte Auflage, Studienausgabe I, Max Niemeyer Verlag, Tübingen, 1980.
- MARINČIĆ, S., *Povratna zamjenica kao dopuna glagolu u njemačkom i u hrvatskom jeziku (Kontrastivna analiza)*, doktorski rad, Zagreb, 2007.
- MARINČIĆ, S., „Povratna zamjenica kao zamjenica identiteta u njemačkome i hrvatskom jeziku“, *Hum, časopis Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, br. 4, Mostar, prosinca 2008., str. 78-92.
- MARINČIĆ, S., „Referencijalna identičnost u infinitivnim konstrukcijama – Poredbena analiza njemačkoga i hrvatskoga jezika“, *Hum, časopis Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, br. 5, Mostar, prosinca 2009., str. 86-105.
- MIĆANOVIĆ, K., „Posvojnost“, *Suvremena lingvistika*, sv. 27, br. 51, Zagreb, 2001., str. 173-190.
- MRAZOVIĆ, P., „Rečenični obrasci u nemačkom i srpskohrvatskom jeziku - na bazi teorije gramatike zavisnosti“, *Filologija*, knj. 14, časopis Razreda za filološke znanosti Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, 1986., str. 233-245.
- REIS, M., „Reflexivierung in deutschen A.c.I.-Konstruktionen. Ein transformationsgrammatisches Dilemma“, *Papiere zur Linguistik* 9, herausgegeben von J. Bechert – G. Grewendorf – E. Mayerthaler und andere, Scriptor Verlag, Kronberg, 1976., str. 5-82.
- RŮŽIČKA, R. – STEUBE, A. - WALTHER, G., „Syntaktische und semantische Reflexivität“, *Studia Grammatica XIII*, Hrsg. R. Lötzsch – R. Růžička, Satzstruktur und Genus verbi, Akademie-Verlag, Berlin, 1976., str. 95-112.
- SILIĆ, J. - PRANJKOVIĆ, I., *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*, Školska knjiga, Zagreb, 2005.

- STEUBE, A., „Reflexivierung in komplexen deutschen Sätzen“, *Deutsch als Fremdsprache*, 12. Jahrgang, hrsg. Herder-Institut der Karl-Marx-Universität, Leipzig, 1975., str. 278-287.
- STEVANOVIĆ, M., „Upotreba zamenice svoj“, *Naš jezik*, Nova serija, knj. II, sv. 1-2, Srpska akademija nauka, Institut za srpski jezik, Beograd, 1950., str. 9-25.
- STÒJANOV, T., „Razredba zamjenica i zamjeničkih pridjeva, te pravila sintaktičke povratnosti“, *Suvremena lingvistika*, sv. 27, br. 51, Zagreb, 2001., str. 227-243.
- STÒJANOV, T., „Formalna morfosintaktička i sintaktička obrada rečenica hrvatskoga jezika“, *Zbornik radova 'Težakovi dani' Zavoda za informacijske studije 11*, Zagreb, 2002., str. 135-147.
- TEŽAK, S. - BABIĆ, S., *Gramatika hrvatskoga jezika: Priručnik za osnovno jezično obrazovanje*, 12. preuređeno i dopunjeno izdanje, Školska knjiga, Zagreb, 2000.
- ZIFONUN, G., *Grammatik des Deutschen im europäischen Vergleich: Das Pronomen, Teil II: Reflexiv- und Reziprokpronomen*, amades Arbeitspapiere und Materialien zur deutschen Sprache, Herausgegeben vom Institut für deutsche Sprache, 2003., Nr. 1/03.

SENKA MARINČIĆ

DIE REFLEXIVIERUNG IM EINFACHEN SATZ DES DEUTSCHEN UND KROATISCHEN

Zusammenfassung

*Das Reflexivpronomen nur der 3. Person im Dativ und Akkusativ **sich** stellt semantisch eindeutig die Referenzidentität mit dem Subjekt des Satzes her, da die Pronomen „seiner“ und „ihrer“ ambivalent sind bzw. sie können die Referenzidentität anstatt mit dem Subjekt mit einer dritten Person herstellen, vgl. Dazu „Sie gedenkt ihrer im Gebet“ in der Bedeutung von „Sie gedenkt ihrer selbst im Gebet“ oder „Sie gedenkt ihrer Mutter im Gebet“. In dieser Kontrastivstudie analysiert man die Reflexivierung präpositionaler und nicht-präpositionaler Nominalphrasen bei der Koreferenz mit dem Subjekt und bei der Koreferenz mit dem Objekt im einfachen Satz des Deutschen als der Ausgangssprache und des Kroatischen als der Zielsprache.*

Schlüsselwörter: Reflexivierung, Referenzidentität, Reflexivpronomen, Personalpronomen, Nominalphrase, Koreferenz, einfacher Satz.